

Motion till riksdagen 2011/12:Ju402

av **Kent Ekeröth och Björn Söder (SD)**

Införande av brottsprovokation

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa utökade möjligheter för rättsväsendet att använda sig av brottsprovokation på ett sätt som anges nedan.

Motivering

I dagens Sverige får inte polisen syssla med brottsprovokation, däremot är s.k. bevisprovokation tillåten. Gränsen mellan dessa två är inte alltid lätt att dra, något som får negativa konsekvenser för polisens utredningar. Det kan röra mindre saker såsom möjlighet att kontrollera om affärer säljer tobak och alkohol till minderåriga, men också större saker som grooming på internet och organiserad brottslighet.

Bakgrund

Vad är brottsprovokation?

Brottsprovokation ingår i begreppet okonventionella spaningsmetoder och med detta avses ett agerande från polisens sida som syftar till att framkalla brott, medan en bevisprovokation syftar till att få fram bevisning om ett begånget brott, om vilket det föreligger misstanke. Brottsprovokation är inte tillåtet men det är bevisprovokation. Ibland kan gränsen mellan dessa vara svåra att dra, något som beskrivs i utredningen *Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen (SOU 2003:74)*:

De brottsutredande myndigheterna, i första hand polisen, använder i dag utan uttryckligt lagstöd provokativa åtgärder av olika slag. Det brukar sägas att bevisprovokation är en tillåten metod medan brottsprovokation är förbjuden. Det råder emellertid en osäkerhet om vad som skall betecknas

Fel! Okänt namn på

som bevis- respektive brottsprovokation, bl.a. eftersom en och samma åtgärd kan leda till att man provocerar fram ett brott, t.ex. försäljning av narkotika, vilket samtidigt kan vara bevis för ett brott, nämligen innehavet av narkotikan. En sådan åtgärd kan anses tillåten under förutsättning att polisen följer den principen att inte provocera någon att begå ett brott som denne annars inte skulle ha begått. Det måste framhållas att det bl.a. under den förutsättningen redan i dag är tillåtet med "brottsprovokation".

Ytterligare ett förtydligande om skillnaden mellan brottsprovokation och bevisprovokation från ovannämnda utredning:

Ett exempel kan vara att man provocerar någon som misstänks för innehav av något, t.ex. vapen eller narkotika, att använda vapnet eller sälja narkotikan, varigenom han också röjer sitt innehav. Det kan då sägas ha varit fråga om brottsprovokation i relation till försöket att använda vapnet eller sälja narkotikan, medan det inte kan sägas röra sig om annat än bevisprovokation i relation till innehavet.

Varför är det förbjudet?

Förbudet mot brottsprovokation grundar sig inte i någon vedertagen praxis eller finns i kodifierad form; det handlar om olika rättsprinciper. Det övervägande är principen om att polisen aldrig får provocera eller i annat fall förmå någon att inleda en brottslig aktivitet. Detta anges ibland följa redan av principen att polisen aldrig får begå en kriminaliserad handling för att kunna efterforska eller avslöja brott. Det har sin grund i att det utgör anstiftan att förmå någon att begå brott. Att anstifta till brott är att begå en kriminaliserad handling. Avgörande sägs därför vara huruvida polisen förmår någon att begå ett brott som han annars inte skulle ha begått. Det finns ett fall från 2007 där rättegången ogiltigförklarades eftersom polisen använt sig av otillåten brottsprovokation. Detta är ett tecken på att det finns starka signaler från polisens sida om att den måste få syssla med en viss typ av brottsprovokation för att kunna få tag i djupt kriminella individer.

När är det tillåtet?

Den bakomliggande anledningen till att provokativa åtgärder används av polisen och i viss utsträckning anses acceptabla, är att vissa typer av brott är svåra att upptäcka och leda i bevis samtidigt som det är angeläget att det sker en lagföring. Det gäller i huvudsak brott där det inte finns något utpekade brottsoffer men också brott där offret har skäl att låta bli att anmäla att brott har förövats (t.ex. utpressning) och andra brott vilka generellt sett är svåra att upptäcka på grund av att offret ofta är ovetande om att brott förövas, t.ex. mutbrott. Provokativa metoder har också visat sig vara effektiva vid olika former av köp- och säljsituationer, t.ex. vid återköp av stulen konst eller illegal tobaks- och alkoholförsäljning till minderåriga.

En kort sammanfattning om gällande rättsläge

- ? Det är aldrig tillåtet att provocera någon att begå ett brott som denne annars inte skulle ha begått.
- ? Det skall föreligga en stark misstanke om brott.

Fel! Okänt namn på

- ? Provokation får endast tillgripas vid allvarlig brottslighet.
- ? Behovs- och proportionalitetsprinciperna skall beaktas.
- ? Beslut att använda provokationen skall fattas av åklagare.
- ? Provokationsåtgärden måste dokumenteras noggrant.

Varför behövs brottsprovokation idag?

Sverige år 2011 är ett land där den organiserade brottsligheten fått fotfäste, ett land där det idag är de kriminella som har övertaget. Principerna om polisens verksamhet grundar sig på ett samhälle som inte existerar längre. Att vi har haft yrkeskriminella är en sak, men på det sättet de är organiserade, vilken typ av brott de utför, de internationella aspekterna med gränsöverskridande brottslighet, samt det faktum att det i våra förorter finns en bred rekryteringsbas borgar för att det krävs en rejäl översyn över hur vår brottsbekämpande verksamhet idag går till. Att använda sig av brottsprovokation är självfallet inte den perfekta lösningen, men då ska man också ta hänsyn till att det samhälle som växt fram är långt ifrån perfekt. De satsningar som gjorts mot organiserad brottslighet har inte varit lyckade – ett av skälen är att lagstiftningen inte följt med i tiden.

Under vilka former anser vi att det ska vara tillåtet?

Det bör röra sig om grov organiserad brottslighet samt olika typer av sexualbrott såsom trafficking samt barnporr där grooming är ett brott som är särskilt svåråtkomligt idag. Det rör sig alltså inte om att tillåta brottsprovokation när det gäller handlingar med mindre straffvärde såsom snatteri, stöld (vanlig), misshandel eller liknande. Undantag bör dock ske om det rör sig om mängdbrottslighet som sker under organiserad form eller som det är särskilt påkallat, där samhällsintresset spelar en viktig roll, exempelvis tobaks- och alkoholförsäljning till minderåriga.

Den stora skillnaden mellan vårt förslag och hur det ser ut idag är att idag får man inte använda sig av brottsprovokation om det inte föreligger en stark misstanke om ett förestående brott. Vi vill ändra på det och kunna använda brottsprovokation mot grupper eller individer som lever en kriminell livsstil och där det finns stark misstanke om fortsatt brottslighet. Det kan röra sig om kriminella ligor i förorterna eller ”mc-gäng” men även i andra situationer när det är särskilt påkallat, t.ex. om ett område är särskilt drabbat av våldtäkter, personrån, misshandel etc. Vi vill också tillåta att privatpersoner under noga kontrollerade former tillåts agera lockbete för att kunna få fast grovt kriminella individer.

Vem ska fatta beslutet om att tillåta brottsprovokation?

Idag är det åklagaren som fattar beslut rörande viss typ av brottsprovokation. Vi vill ge utökade befogenheter till åklagarna i Sverige så de kan besluta om brottsprovokation i de ärenden som anges i punkten ovan.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2011

Kent Ekeröth (SD)

Björn Söder (SD)